

**PRÍHOVOR PREZIDENTA SR
pri príležitosti osláv 80. výročia
oslobodenia Banskej Bystrice**

Banská Bystrica, 25. 3. 2025

Vážený pán primátor,

Excelencie,

vážené dámy, vážení páni,

milí Banskobystričania!

Stretávame sa tu dnes, aby sme si slávnostne pripomenuli 80. výročie oslobodenia Banskej Bystrice. A aby sme si položením vencov uctili pamiatku tých, ktorí za našu slobodu obetovali svoje životy. Vďaka ich statočnosti a odvahe sa pre Banskobystričanov skončilo obdobie strachu, utrpenia a bolesti. Vďaka ich obetiam sa obyvatelia nášho krásneho mesta mohli opäť nadýchnuť slobody. Osemdesiat rokov zodpovedá priemernej dĺžke ľudského života. Oslobodenie tak bezprostredne zažili už len tí najstarší pamätníci. Ich spomienky sú však stále živé a my ich musíme uchovať pre ďalšie generácie.

Pretože v Banskej Bystrici a jej okolí azda niet rodiny, ktorej by sa citeľne nedotkli udalosti spojené s druhou svetovou vojnou a so Slovenským národným povstaním. A hoci dnes hovoríme o oslobodení, nemôžeme pri spomienke naň zabudnúť práve na Slovenské národné povstanie.

Táto najdôležitejšia udalosť v našich dejinách, toto neskutočné hrdinstvo tisícov mužov a žien akoby symbolicky oslobodila Banskú Bystricu už pol roka pred príchodom Červenej i Rumunskej armády. Na dva mesiace sa naše mesto stalo symbolom slobodného života bez fašistickej okupácie a centrom statočného odporu proti porobe a otroctvu.

Tento boj sa napokon skončil vojenskou porážkou, no zároveň obrovským morálnym víťazstvom. Slovenky a Slováci pred celým svetom ukázali, že dokážu zdvihnúť zbraň na obranu slobody a demokratických hodnôt. A v tomto boji ukázali silu spojenia naprieč generáciami, naprieč politickým spektrom i silu spolupráce so všetkými národmi, ktoré sa na Slovenskom národnom povstaní zúčastnili.

Od potlačenia povstania až do oslobodenia Banskej Bystrice, žiaľ, ešte pretieklo veľa nevinnej krvi. Umierajúca, no silno kopajúca fašistická hydra sa mstila na nevinných ľuďoch v Kališti, Kľaku, Ostrom Grúni, Nemeckej či Tokajíku. Všade tam rozsievala smrť zvrátená túžba okupantov a ich domácich prisluhovačov po odplate na nevinných ženách, deťoch i starcoch. Vytúžená sloboda napokon prišla spolu so 40. červenou a štvrtou rumunskou armádou na Kvetnú nedeľu 25. marca 1945. Okolité obce však s fašistami bojovali až do začiatku apríla, kým si mohli konečne slobodne vydýchnuť.

Vážené dámy, vážení páni,

Je čas skloniť sa pred všetkými, ktorí za našu slobodu zaplatili tú najvyššiu cenu. Ďakujem hrdinom Slovenského národného povstania, vojakom Červenej i Rumunskej armády i všetkým statočným ľuďom, ktorí sa pripojili k odboju, ukryvali prenasledovaných, či pomáhali partizánom. Ďakujem vám, naši osloboditelia! Nezabudneme na vaše obete a nezabudneme na hrôzy, ktoré si muselo prežiť celé Slovensko. Nikdy nedovolíme spochybňovať vaše hrdinstvo, ani prepisovať slovenskú históriu. A nikdy nesmieme dovoliť, aby sa v akejkolvek forme zopakovala Nemecká, Ostrý Grúň alebo Kalište!

Vo svojom prejave na posledných, konečne dôstojných a celonárodných oslavách Slovenského národného povstania tu v Banskej Bystrici, som varoval, že ak odídu poslední živí pamätníci vojny a ich odkaz neostane natrvalo v pamäti národa, vznikajú predpoklady na vznik vojny novej. A našou spoločnou úlohou je nikdy nenechať takéto predpoklady vyklíčiť. Pohľad za naše východné hranice je svedkom nemilosrdného poznania, že aj v 21. storočí sa vzájomné konflikty môžu riešiť vojenskou silou, ktorá prináša smrť státisícim nevinných ľudí.

Pri pamiatke našich osloboditeľov a pri spomienke na vojnové utrpenie celého slovenského národa mi ostáva len vysloviť nádej, že vojna na Ukrajine sa čím skôr skončí, že ju nebude nasledovať žiadna ďalšia a že 21. storočie sa napriek krutým posledným trom rokmi napokon zapíše do histórie ako storočie mieru.

Dnešok nám pripomína, že pokojný život v mieri, bezpečí a slobodnej spoločnosti je tou najvyššou hodnotou. Uchovajme si tých, ktorí za ňu bojovali, v živej pamäti i vo svojich srdciach.

Sláva ich hrdinstvu, sláva Slovenskej republike!